

5. Ибрагимбекова Р.Ф. Eco-culture in the context of the psychological problems of the All Unity Philosophy, www.joph. azersayt. com, 2011.
6. Ибрагимбекова Р.Ф. Design of developmental earning environment in the Baku-European lyceum for gifted children, II International conference "Excellence: Education and Human Development" Portugal, Braqa, 9–12 september, 2010.
7. Короленко Ц.П., Донских Т.А. Семь путей к катастрофе: Деструктивное поведение в современном мире. – Новосибирск, 1990.
8. Ковальчук М.А. Профилактика девиантного поведения старшеклассников: Монография. Ярославль: Изд-во ЯГПУ им. К.Д. Ушинского, 2002. – 242 с.
9. Лунин И.И. Влияние семьи на формирование отклоняющегося полоролевого поведения ребенка: Автореф. дис. канд. псих. наук. – Л., 1987. – 19 с.
10. Лунин И.И., Старовойтова Г.В. Исследование родительских полоролевых установок в разных этнокультурных средах. // Этнические стереотипы мужского и женского поведения/Подред. А.К. Байбурина, И.С. Кона, С.-Петербург, изд-во «Наука», 1991. – С. 6–16.
11. Малкина-Пых И.Г. Гендерная терапия / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – С.308–314.
12. Нагиева В.Г. К вопросу о методологии исследования гендерных аспектов ментальности АМЕА Fəlsəfə və siyasi Hüquqi tədqiqatlar İnstitutu, Ekologiya. Fəlsəfə. Mədəniyyət (Elmi məqalələr məcmuəsi). – Bakı, 2007. – № 4.
13. Некрасова И.Н., Седнев В.В. Психология и педагогика проблемных подростков: монография / И.Н. Некрасова, В.В. Седнев; Донецкий научно-исследовательский институт. – Донецк: Изд-во «Ноулидж» (Донецкое отделение), 2011. – 256 с.
14. Патаки Ф. Некоторые проблемы отклоняющегося (девиантного) поведения // Психологический журнал. – Т. 8. – 1987. – № 4. – С. 92–102.
15. Поддьяков А.Н. Решение комплексных проблем в неклассической парадигме // Теория и методология психологии: Постнеклассическая перспектива / А.Н. Поддьяков. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2007. – С.136–156.
16. Райгородская Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2003. – 672 с.

УДК 159.923

МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Завада Т.Ю., викладач
кафедри психології і психотерапії
Український католицький університет

У статті проаналізовано теоретичні підходи до вивчення мотиваційних чинників перфекціонізму особистості. Також представлено емпіричні результати дослідження мотиваційних факторів, що впливають на прояв перфекціонізму у студентській молоді.

Ключові слова: перфекціонізм, мотивація, потреби, установки, цінності, мотивація на успіх, мотивація уникнення невдачі, молодь.

В статье проанализированы теоретические подходы к изучению мотивационных факторов перфекционизма личности. Также представлены эмпирические результаты исследования мотивационных факторов, влияющих на проявление перфекционизма у студенческой молодежи.

Ключевые слова: перфекционизм, мотивация, потребности, установки, ценности, мотивация на успех, мотивация избегания неудачи, молодежь.

Zavada T.Yu. MOTIVATIONAL FACTORS OF PERFECTIONISM OF THE STUDENTS' YOUTH

The article is dedicated to the illumination of the problem of motivational factors of perfectionism of the students' youth. The empirical study among the students' youth was carried out aiming to enclose the motivational factors of perfectionism.

Key words: perfectionism, motivation, needs, attitudes, values, motivation for success, motivation avoidance failures, youth.

Постановка проблеми. Одним із визначальних факторів діяльності студентської молоді є її мотивація як система взаємопов'язаних між собою мотивів, потреб, інтересів і т. ін., що тісно пов'язані з такими спонукальними факторами, як цінності, установки, ідеали, переконання (Л. Божович, Л. Виготський, О. Леонтьєв, А. Маркова, К. Платонов, С. Рубінштейн, Л. Якобсон

та ін.). Мотиваційні процеси лежать в основі активності особистості, всього її психічного функціонування [3; 8; 10; 12; 13]. Ключовими вони виступають і у формуванні та розвитку схильності до перфекціонізму.

Перфекціонізм – складне, багатогранне явище, яке пов'язане з прагненням до досягнення значимих, досконалих результатів діяльності, що передбачає соціальне ви-

знання, і з рядом дисфункційних особливостей (когнітивних, емоційних, мотиваційних): високим рівнем самокритики, самозвинувачень, сумнівів у правильності дій; залежністю від оцінок оточення [2; 7; 17; 18; 19].

Визначаючи перфекціонізм як складне, багатовимірне явище, можемо стверджувати, що на його формування впливають багато чинників, які тісно взаємопов'язані між собою. Розглядаючи мотиваційні чинники перфекціонізму, неможливо виокремлювати їх без урахування тісного зв'язку з емоційними, сімейними, соціальними, культуральними, особистісними та іншими особливостями людини.

Незважаючи на те що перфекціонізм набуває у науковій площині широких обертів, все ж існують численні неоднозначності в його трактуванні, значенні та прояві. Зокрема, аналіз літератури вказує на поодинокі дослідження мотиваційних факторів перфекціонізму особистості в дуже вузькому аспекті [4; 5; 17; 18]. Ґрунтовні дослідження, які б дали базові відповіді на питання мотиваційних чинників перфекціонізму особистості, практично відсутні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психології поняття «перфекціонізм» асоціюється, головним чином, з мотивацією досягнення (Дж. Аткинсон, Х. Корнайт, Д. Мак-Клелланд, Х. Хекхаузен та ін.). Вона виступає зовнішньою оболонкою перфекціонізму і, на перший погляд, є стрижневим його елементом. Проте розглядати перфекціонізм в призмі лише мотивації досягнення було б надто поверхнево.

Окрім високої мотивації на досягнення результатів, для перфекціоністів притаманні також фактори, що змушують не просто досягати успіху та високих показників, а прагнути до ідеалу, досконалості, що пов'язано з рядом дисфункційних особливостей, переконань.

У персонологічних теоріях особистості А. Адлера, Р. Мейя, А. Маслоу, К. Роджерса, Е. Фромма та ін. прагнення до самовдосконалення є вродженою динамічною тенденцією (потребою, мотивом, інстинктом тощо) особистості, глибинною спонукальною силою, яка набуває суб'єктивного сенсу і суспільної значимості в професійній діяльності та загальножиттєвій активності.

А. Адлер, австрійський психіатр і психолог, пояснює причини перфекціонізму через конструкт «прагнення до переваги» [1]. Прагнення до переваги базується на «почутті неповноцінності», яке виникає ще в дитинстві. Ситуація залежності дитини від компетентніших і розумніших за неї дорослих, на яких повинна опиратися через свою незрілість та потребу в захисті, може бути

підґрунтям для переживання нею власної слабкості, непотрібності, яку А. Адлер назвав «почуттям неповноцінності». Почуття неповноцінності породжує важкі переживання, компенсацією яких є прагнення підвищити самооцінку. Влада, яку мають батьки над дитиною, може посилювати це почуття. Прагнення до переваги – основна мотиваційна сила в житті людини [1].

В ході розвитку своєї теорії невротів К. Хорні дійшла до висновку, що невроз – це не тільки порушення людських взаємин, але й порушення ставлення людини до самої себе [14]. Одним з основних концептів її теорії стає «ідеалізований образ Я» – уявлення людини про те, якою вона повинна або може бути, які якості може або повинна мати. Перфекціонізм є невід'ємною частиною ідеалізованого людиною образу свого «Я». Намагаючись компенсувати почуття власної неповноцінності, людина замінює реальні уявлення про себе на створений нею ідеал [14].

Д. Хамачек при розробці критеріїв здорового та невротичного перфекціонізму звертається до категорій мотивації досягнення. Зокрема, патологічний перфекціонізм науковець пов'язує з мотивом уникнення невдачі (страхом неуспіху) [17].

В рамках британської (Р. Фрост) та канадської моделей (П. Хьюїтт, Г. Флетт) перфекціонізму встановлений взаємозв'язок «особистісних стандартів» і «Я-адресованого перфекціонізму» з високою мотивацією досягнення і надією на успіх. Також зафіксовано зв'язок «соціально приписаного перфекціонізму» зі страхом неуспіху [18].

Науковець І. Гуляс, досліджуючи у вітчизняній психології феномен перфекціонізму, зазначає, що перфекціоністські настанови розвиваються внаслідок закріплення мотивації досягнення як діалектичної єдності прагнень до афіліації та до влади на рівні стійкої особистісної риси (перфекціонізму), це проявляється в повсякчасній готовності прагнути до успіху і добиватися досконалості у значущих сферах діяльності [4]. У структурі професійної готовності майбутніх практичних психологів, вказує І. Гуляс, перфекціоністські настанови постають як цілісне диспозиційне утворення у складі мотивації досягнення, рефлексивних здібностей як механізму саморозвитку і професійно важливих якостей особистості, насамперед – соціабельності, що, відповідно, виконують функції емоційно-ціннісного спонування, інтелектуально-вольового забезпечення та професійно-особистісної самореалізації [4].

Російський науковець Т. Юдеева в дисертаційному дослідженні перфекціонізму як особистісного фактору депресивних

та тривожних розладів говорить, що мотив уникнення невдачі домінує над мотивом прагнення до успіху в осіб з високим рівнем перфекціонізму [16].

Українські науковці К. Фоменко та О. Кузнецов, досліджуючи мотиваційні особливості академічної саморегуляції студентської молоді, виявили існування зв'яз-

Таблица 1

Значимі факторні навантаження

Фактори	Шкали	Факторне навантаження
1-й фактор – «Потреба у схваленні та визнанні оточенням»	Загальний показник перфекціонізму	0,897
	Селектування інформації про власні помилки й невдачі	0,831
	Залежність від оцінок оточення	0,811
	Страх бути знехтуваним оточенням	0,861
	Потреба у визнанні	0,724
	Цінність досягнення	0,680
	Цінність конформності	0,567
	Самокерівництво	- 0,512
	Відсоток дисперсії фактора	17,23
2-й фактор – «Прагнення до соціального престижу та влади»	Сприйняття інших людей, як таких, що делегують високі очікування	0,814
	Орієнтація на полюс найуспішніших	0,787
	Соціально-престижна мотивація	0,679
	Цінність влади	0,657
	Загальножиттєва мотивація	0,611
	Соціальні потреби	0,572
	Установка на гроші	0,516
	Ідеальний стан соціально-престижної мотивації	0,477
	Відсоток дисперсії фактора	13,62
3-й фактор – «Активність»	Завищені вимоги	0,731
	Мотив загальної активності	0,673
	Цінність самостійності	0,648
	Самоприв'язаність	-0,594
	Показник ідеальної оцінки мотиву загальної активності	0,551
	Навчальна мотивація	0,503
Відсоток дисперсії фактора	10,87	
4-й фактор – «Прагнення до психологічного комфорту»	Самозвинувачення	0,698
	Мотив комфорту	0,652
	Цінність безпеки	0,575
	Внутрішня конфліктність	0,565
	Самоприйняття	-0,466
	Тривожність	0,401
Відсоток дисперсії фактора	8,66	
5-й фактор – «Установка на результат (у поєднанні з мотивом уникнення невдачі)»	Мотив уникнення невдачі	0,611
	Установка на результат	0,476
	Показник ідеальної оцінки мотиву загальної активності	0,423
	Самоцінність	-0,411
Відсоток дисперсії фактора	6,65	
6-й фактор – «Підвищена моральна відповідальність»	Ігнорування емоційних потреб дитини як стиль сімейного виховання	0,574
	Надмірність вимог до дитини як стиль сімейного виховання	0,503
	Гіперпротекція як стиль сімейного виховання	0,483
	Цінність традицій	0,467
	Відсоток дисперсії фактора	5,23

ку між академічною саморегуляцією та перфекціонізмом. Зокрема, встановлено, що перфекціонізм, орієнтований на себе, негативно пов'язаний з ідентифікованим регулюванням і внутрішнім спонуканням; перфекціонізм, орієнтований на інших, позитивно пов'язаний із інтроектованим перфекціонізмом та негативно – з ідентифікованим регулюванням. Внутрішнє спонукання як інтерес до навчання суперечить перфекціонізму особистості [12].

У численних наукових дослідженнях (зарубіжних та вітчизняних науковців) соціально приписаний перфекціонізм виступає негативним чинником соціальної адаптації та самореалізації молоді. Зокрема, соціально приписаний перфекціонізм взаємопов'язаний з неприйняттям себе, конформністю, екстернальним локусом контролю, вираженою потребою у схваленні, прокрастинацією, страхом критики, пасивною агресивністю, соціальною фобією, емоційним дискомфортом, депресією та іншими негативними емоційними дисфункціями.

Науковці О. Соколова та П. Циганкова зауважують, що у молоді з високим рівнем соціально приписаного перфекціонізму переважають егоцентричні цінності, порівнюючи з абстрактними, і таку тенденцію називають проявом «парадоксальної перфекціоністської мотивації». Суть її полягає в тому, що при вираженій залежності від оцінок та думок оточуючих спостерігається прояв егоцентричності та зосередженості інтересу на власному «Я».

Вітчизняна дослідниця О. Лоза ототожнює соціально приписаний перфекціонізм з перфекціоністською самопрезентацією, що базується на зовнішній мотивації, яка передбачає прагнення здаватися досконалим і може не мати нічого спільного з високими особистісними стандартами [9]. Г. Чепурна також погоджується з існуванням соціально приписаного перфекціонізму незалежно від високих особистісних стандартів особистості, проте не ототожнює його із перфекціоністською самопрезентацією. Перфекціоністська самопрезентація, на її думку, може виступати як мотиваційна складова соціально приписаного перфекціонізму [15].

Отже, для того щоб виявити чинники мотиваційної сфери, які впливають на прояв перфекціонізму, було проведено дослідження серед 299 студентів вищих навчальних закладів м. Львова.

Було використано такі методики: 1) модифікований опитувальник перфекціонізму Н.Г. Гаранян, А.Б. Холмогорової (модифікація Т. Завади) [6]; 2) методика діагностики соціально-психологічних установок

особистості у сфері мотивацій та потреб О.Ф. Потьомкіної; 3) діагностика мотиваційної структури особистості В. Мільмана; 4) методика діагностики рівня задоволення основних потреб Скворцова В.В.; 5) мотивація успіху та уникнення невдачі (опитувальник А.О. Реана); 6) діагностика мотивів афіліації А. Мехрабіана; 7) опитувальник вимірювання мотивації досягнення А. Мехрабіана; 8) методика Шварца для вивчення цінностей особистості.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в дослідженні мотиваційних факторів перфекціонізму студентської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Факторний аналіз проведено методом головних компонент із наступною ротацією методом варимакс у нормалізованому варіанті. На підставі критерію «кам'яного осипу» було виявлено, що найбільш ефективною, з точки зору інформативності та змістовності інтерпретації, є шестифакторна модель. Відповідно по загальній групі досліджуваних було виділено 6 латентних факторів, що охопили 62,26% загального внеску в сумарну дисперсію (табл. 1).

Проведений факторний аналіз дав змогу побудувати багатофакторну структуру мотиваційних особливостей досліджуваних, у якій можна виокремити такі фактори:

Таким чином, на основі факторного аналізу виділено шість мотиваційних чинників перфекціонізму студентської молоді, до яких увійшли: «потреба у схваленні та визнанні», «прагнення до соціального престижу та влади», «активність», «прагнення до психологічного комфорту», «мотивація уникнення невдачі», «сформована сімейним стилем виховання підвищена моральна відповідальність».

Розглянемо кожен із факторів детальноше.

Фактор 1 – «потреба у схваленні та визнанні» – займає вагоме місце у мотиваційній структурі перфекціонізму студентської молоді (17,23%). Сюди входить загальний показник перфекціонізму, а також його компоненти: залежність від оцінок оточення та схильність особистості фіксуватись на власних помилках та невдачах. Також його змістове навантаження складають такі характеристики, як цінність досягнення, що передбачає прояв компетентності у відповідності до соціальних стандартів та соціальне схвалення; цінність конформності, що пов'язано зі стримуванням власних дій та активності, які можуть мати негативні соціальні наслідки (натомість прояв самодисципліни, ввічливості, послуху); потреба

у визнанні, що передбачає визнання та повагу від оточення, підвищення рівня компетентності та забезпечення позитивного впливу на оточення; обернене значення показника самокерівництва, що інтерпретується як залежність Я від зовнішніх умов та середовища, недостатня саморегуляція; чутливість до неприйняття оточенням, що передбачає залежність від думок та поглядів інших людей; виражене прагнення до соціального престижу та вагомому соціальному статусу. Всі ці компоненти містять у собі потребу в соціальному схваленні й визнанні та об'єднані залежністю від оцінок оточення.

Фактор 2 – «прагнення до соціального престижу та влади» (13,62%) – містить у собі соціально-престижну мотивацію, що полягає у прагненні до підтримання комфорту та життєзабезпечення у соціальному середовищі, влади та вагомому статусу; цінність влади проявляється у підкресленні досягнення чи збереженні домінуючої позиції в рамках соціальної системи, контролю над людьми та ресурсами; загальножиттєву мотивацію, що передбачає активну позицію у підтриманні необхідної суспільної життєдіяльності; соціальні потреби, які полягають у необхідності мати теплі взаєностосунки з оточенням; установку на гроші як провідне прагнення до збільшення свого матеріального благополуччя, покращення свого статусу. Також у даний фактор увійшли такі компоненти перфекціонізму: сприйняття інших людей як таких, що делегують високі очікування, а також орієнтація на полюс найуспішніших людей.

Фактор 3 – «активність» (10,87%) – складають такі компоненти, як мотив загальної активності – полягає в енергійній, ініціативній життєвій позиції людини, цінності самостійності, що передбачає самостійність мислення, творчу активність, самоконтроль та самокерування; обернене значення показника самоприв'язаності – незадоволення собою, тяга до ідеальних переконань та поглядів, що зумовлює бажання саморозвитку та пізнання нового; показник ідеального задоволення мотивів, що передбачає прагнення та орієнтацію на власні ідеальні оцінки; навчальна (професійна) мотивація – спрямування активності у професійний саморозвиток, навчання, діяльність, а також завищені вимоги як схильність особистості ставити перед собою важко досяжні цілі й завдання та прагнути до їх досягнення.

Фактор 4 – «прагнення до психологічного комфорту» (8,66%) – складають такі шкали, як схильність до самозвинування, що полягає у переважанні негативних емоцій у бік власного Я; внутрішня кон-

фліктність як схильність до сумнівів, надмірного самоаналізу; обернене значення показника самоприйняття, що полягає у неприйнятті різних сторін власного Я, негативному ставленні до себе; тривожність як особистісна риса; цінність безпеки як мотиваційна ціль до гармонії, структурованості, соціального порядку, взаємодопомоги, переживання приналежності до оточення; мотив комфорту – прагнення підтримання ресурсності, стабільності та рівноваги.

Фактор 5 – «установка на результат в поєднанні з мотивом уникнення невдачі» (6,65%) – утворений показниками мотиву уникнення невдачі, при якому активність людини пов'язана з потребою уникнути неуспіху, покарання, в основі якої лежить ідея уникнення та ідея негативних очікувань; установкою на результат, що полягає у прагненні досягнути свого за будь-яких умов та обставин; показником ідеальної оцінки мотиву загальної активності, що відображає прагнення до максимальної реалізації власної активності, енергійності та ініціативності; обернений показник самоцінності як компоненту самоствавлення, що характеризується постійними сумнівами у власній унікальності, в певній мірі – невпевненістю у собі, чутливістю до критики та образ оточення.

Фактор 6 – «підвищена моральна відповідальність» (5,23%) – формується поєднанням таких стилів батьківського виховання, як ігнорування потреб дитини, що передбачає негативний вплив не на фізичні потреби дитини, а на духовні та емоційні, що передбачають взаєморозуміння, емоційний контакт, взаємопідтримку; надмірність вимог та обов'язків до дитини, при якому батьки ставлять непосильні для дитини завдання, невідповідні її можливостям; гіперпротекція як значна увага до потреб дитини у фізичному аспекті (не в емоційному), піклування, протекція. Цінність традицій також включена у цей фактор – мотиваційна ціль поваги, прийняття звичаїв та ідей, що існують в культурі, і їх наслідування.

Власне, підвищена моральна відповідальність формується внаслідок поєднання сімейних типів виховання та сприяє прагненню до збереження культурних норм та звичаїв, що може сприяти повторенню цієї моделі по спіралі, коли йде мова про виховання вже власних дітей.

Для з'ясування залежності показника перфекціонізму від мотиваційних особливостей людини був також використаний множинний регресійний аналіз. Залежною змінною у лінійній регресії виступив загальний показник перфекціонізму, незалежними змінними потреби, мотиви, установки та цін-

ності особистості. На основі даних множинного регресійного аналізу (МРА) виведено регресійні зв'язки, які показують значущий внесок мотиваційних чинників в досліджуваній феномен перфекціонізму (табл. 2).

Отримані результати показують, що мотиваційними чинниками перфекціонізму серед потреб є: потреба у комфорті та визнанні; серед мотивів – страх бути знехтуваним (чутливість до неприйняття оточенням), мотив соціального престижу та статусу, мотив загальної активності, високий рівень прагнень до задоволення мотивів, професійна мотивація; серед ціннісних орієнтацій – цінність влади; серед соціально-психологічних установок – установка на результат, а також уникнення альтруїзму.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, нам вдалося виявити ті чинники й передумови, що можуть мати місце у прояві та формуванні перфекціонізму. Виявлено шість мотиваційних чинників перфекціонізму студентської молоді: потреба у схваленні та визнанні оточенням; прагнення до соціального престижу та влади; активність; прагнення до психологічного комфорту; установка на результат (у поєднанні з мотивом уникнення невдачі); підвищена моральна відповідальність; а також виокремлені чинники перфекціонізму студентсько молоді: серед потреб – потреба у комфорті та потреба у визнанні; серед мотивів – страх бути знехтуваним (чутливість до неприйняття оточенням), мотив соціального престижу та статусу, мотив загальної активності, високий рівень прагнень, устремління до задоволення мотивів, професійна мотивація; серед ціннісних орієнтацій – цінність влади; серед соціаль-

но-психологічних установок – установка на результат, а також уникнення устремління на альтруїзм.

Перспектива подальших досліджень полягає у продовженні ширшого та глибшого дослідження особливостей перфекціонізму студентської молоді. Зокрема, існує потреба в комплексному дослідженні емоційної сфери перфекціоністів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. – М. : «Прогресс», 1997. – С. 28–31.
2. Гаранян Н.Г. Перфекционизм и враждебность как личностные факторы депрессивных и тревожных расстройств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.04 / Н.Г. Гаранян – Москва, 2010. – 42 с.
3. Гордеева Т.О. Психология мотивации достижения. / Т.О. Гордеева. – М. : Смысл, 2006. – 336 с.
4. Гуляс І.А. Перфекціоністські настанови як чинник професійної готовності майбутніх практичних психологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 / І.А. Гуляс – Івано-Франківськ, 2007. – 20 с.
5. Данилевич Л.А. Психологічні відмінності прояву перфекціонізму обдарованих і девіантних особистостей / Л.А. Данилевич // Проблеми загальної та педагогічної психології. Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. – Т. 9. – № 6. – К. : «ГНОЗІС», 2009. – С. 123–130.
6. Завада Т.Ю. Модифікація опитувальника перфекціонізму Н. Гаранян, А. Холмогорової / Т.Ю. Завада. // Психологічні перспективи. – 2015. – № 26. – С. 120–133.
7. Ильин Е.П. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2011. – 224 с.

Таблица 2

Мотиваційні чинники перфекціонізму студентської молоді (результати регресійного аналізу)

Показник	Предиктори перфекціонізму	R ² R ² – коефіцієнт детермінації
Потреби	Потреба у комфорті	0,159
	Потреба у визнанні	0,187
Мотиви	Страх бути знехтуваним (мотив афіліації)	0,314
	Мотиви соціального престижу та влади	0,307
	Мотив загальної активності	0,124
	Ідеальний стан задоволення мотивів	0,189
	Професійна мотивація	0,251
Ціннісні орієнтації	Цінність влади	0,214
Соціально-психологічні установки	Установка на результат	0,256
	Установка на альтруїзм	- 0,295

8. Клименко Н.О. Роль мотивів навчально-пізнавальної діяльності в умовах особисто-орієнтованого навчання в вищих навчальних закладах / Н.О. Клименко // Профорієнтація та довузівська підготовка майбутніх спеціалістів: проблеми, досвід, перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Чернігів, 1999. – С. 172–175.
9. Лоза О.О. Особливості перфекціонізму як особистісної риси державних службовців [Текст] : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Лоза Олена Олександрівна ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – Київ, 2015. – 20 с.
10. Парамонова В. Высшие устремления личности: перфекционизм как патологический феномен / В. Парамонова // Развитие личности. – 2009. – № 1. – С. 67–78.
11. Савенков А.И. Путь к одаренности: исследовательское поведение дошкольников / А.И. Савенков – СПб. : Питер, 2004. – 272 с.
12. Фоменко К.І. Мотиваційні особливості академічної саморегуляції студентів / К.І. Фоменко, О.І. Кузнецов // Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України – Проблеми сучасної психології – № 25. – Київ, 2014. – С. 582–596.
13. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения / Х. Хекхаузен. – СПб. : Речь, 2001. – 99 с.
14. Хорни К. Невротическая личность нашего времени / К. Хорни. – СПб. : Питер, 2002. – 218 с.
15. Чепурна Г.Л. Соціально-психологічні особливості перфекціонізму молоді: дис. на здобуття наук. ступеня канд. психолог. наук: спец. 19.00.05 – «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Чепурна Ганна Леонідівна. – Ч., 2013. – 418 с.
16. Юдеева Т.Ю. Перфекционизм как личностный фактор депрессивных и тревожных расстройств : дис. ... канд. псих. наук / Т.Ю. Юдеева. М., 2007. – 275 с.
17. Hamachek D. Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism / D. Hamachek. // Psychology. – 1978. – № 15. – P. 27–33.
18. Hewitt P. Perfectionism and depression: longitudinal assesment of a specific vulnerability hypothesis / P. Hewitt, G. Flett, E. Ediger // J-l of Abnormal Psychology. –1996. –V. 105. –№ 2. – P. 276–280.
19. Shafran R. Mansell W. Perfectionism and psychopathology: a review of research and treatment / R. Shafran, W. Mansell / Clinical Psychology Review. – 2001. – V. 21. – № 10. – P. 879–903.

УДК 159.9:37.015.3

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ, ЩО СПРИЯЮТЬ УСВІДОМЛЕННЮ МОЛОДДЮ СІМЕЙНИХ РОЛЕЙ

Карпова Д.Є., викладач
кафедри практичної психології та педагогіки
Хмельницький національний університет

Стаття присвячена дослідженню основних соціально-психологічних чинників, що детермінують рівень усвідомлення молоддю соціальних ролей шлюбних партнерів. У статті висвітлено питання впливу батьківської сім'ї, ЗМІ, індивідуально-особистісних особливостей на рівень усвідомлення молоддю соціальних ролей шлюбних партнерів. Охарактеризовано основні рівні зрілості людини, від яких залежить ступінь усвідомлення молоддю соціальних ролей та особливостей сімейного життя.

Ключові слова: *молодь, сім'я, рівень усвідомлення, шлюбні партнери, соціально-психологічні чинники.*

Статья посвящена исследованию основных социально-психологических факторов, детерминирующих уровень осознания молодежью социальных ролей брачных партнеров. В статье освещены вопросы влияния родительской семьи, СМИ, индивидуально-личностных особенностей на уровень осознания человеком социальных ролей брачных партнеров. Охарактеризованы основные уровни зрелости человека, от которых зависит степень осознания молодежью социальных ролей и особенностей семейной жизни.

Ключевые слова: *молодежь, семья, уровень осознания, брачные партнеры, социально-психологические факторы.*

Karpova D.Ye. SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS THAT DETERMINE THE LEVEL OF AWARENESS OF YOUTH SOCIAL ROLES OF MARRIAGE PARTNERS

The article investigates basic social and psychological factors that determine the level of awareness of youth social roles of marriage partners. It was found that low levels of awareness of young people all the complexities of family life, the duties and requirements of their role in the family leads to a growth in the number of people living alone, civil marriages, the number of divorces, conflicts, misunderstandings. The article highlights the impact of parents' family, the media, individual personality characteristics on the level of awareness of the young man's social roles of marriage partners.

Key words: *youth, family, awareness, marriage partners, social and psychological factors.*